

DARIUSZ SIECZKOWSKI
CZESKIE PRZYSŁOWIA

prawie 300 najpopularniejszych czeskich przysłów
publikacja darmowa (CC-BY-ND)
Oświęcim 2016-2017

A

Ani Řím nebyl postaven za jediný den.
Ani stáří nechrání před pošetilostí.

Nie od razu Kraków zbudowano.
Wiek nie chroni przed głupotą.

B

Bez peněz do hospody nelez.

Bez książek do szkoły, bez pieniędzy na targ nie chodź.

Bez práce nejsou koláče.
Blahoslavenější je dávat než brát.
Blázen dává, moudrý bere.
Blázni a děti mluví pravdu.
Blesk nikdy neudeří dvakrát na stejné místo.
Bližší košile než kabát.
Bohatý má hodně přátel.
Boží mlýny melou pomalu, ale jistě.

Bez pracy nie ma kołaczy.
Lepiej dawać niż brać.
Głupi daje, mądry bierze.
Dzieci i głupcy/wariaci mówią prawdę.
Piorun nie trafia dwa razy w to samo miejsce.
Bliższa koszula ciału niż sukmana.
Gdy pieniędzy wiele, wkoło przyjaciele.
Pan Bóg nierychliwy, ale sprawiedliwy.

C

Cesta do pekel je dlážděna dobrými úmysly.

Droga do piekła wybrukowana jest dobrými chęciami.

Co do sudu přijde nejdřív, tím je provždy cítit.

Czym skorupka za młodu nasiąknie, tym na starość trąci.

Co je dovoleno pánovi, není dovoleno kmánovi.
Co můžeš udělat dnes, neodkládej na zítřek.
Co na srdci, to na jazyku.
Co nechceš, aby jiní činili tobě, nečiň ty jim.
Co není v hlavě, musí být v nohách.
Co oči nevidí, srdce nebolí.
Co se škádlívá, to se rádo mívá.
Co se vleče, neuteče.
Co sis nadrobil, to si taky sněž.
Co tě nezabije, to tě posílí.
Cvik dělá mistra.

Co wolno wojewodzie, to nie tobie smrodzie.
Co możesz zrobić dzisiaj, nie odkładaj na jutro.
Co na sercu, to na języku.
Nie czyń drugiemu, co tobie niemiłe.
Kto nie ma w głowie, ma w nogach.
Czego oczy nie widzą, tego sercu nie żal.
Kto się czubi, ten się lubi.
Co się odwlecze, to nie uciecze.
Nawarzyłeś piwa, to je wypij.
Co cię nie zabije, to cię wzmocni.
Trening czyni mistrza.

Č

Čas jsou peníze.
Čas zahojí všechny rány.
Častá krůpěj kámen proráží.
Čert nikdy nespí.
Činy mluví hlasitěji než slova.
Čísla nelžou.
Čisté svědomí je nejměkčí polštář.
Člověk člověku vlkem.
Člověk míní, pánbůh mění.
Člověk musí být velmi hloupý, aby o tom nevěděl.

Czas to pieniądz.
Czas goi rany.
Kropla draży kamień/skałę.
Licho nie śpi.
Czyny mówią więcej/głośniej niż słowa.
Liczyby nie kłamią.
Czyste sumienie jest najlepszą poduszką.
Człowiek człowiekowi wilkiem.
Człowiek strzela, Pan Bóg kule nosi.
Im kto mniej posiada rozumu, tym trudniej dostrzega jego brak.
Nigdy nie wiadomo.
Człowiek uczy się przez całe życie.

Člověk nikdy neví.
Člověk se pořád učí.

D

Darovanému koni na zuby nehleď.
Dílo chválí mistra.
Do třetice všeho dobrého.
Dobrá rada nad zlato.
Dobré zboží se chválí samo.
Dočkej času jako husa klasu.
Doma není nikdo prorokem.
Dotud vlk nosí, až samého ponесou.
Duch je sice ochotný, ale tělo slabé.
Dvakrát měř, jednou řež.

H

Hadr kárá onuci.
Hlad je nejlepší kuchař.
Hlava šedivá, a rozum v háji.
Hlavou zeď neprorazíš.
Hloupí mají štěstí.
Hloupý všechno skoupí.
Hněv je špatný rádce.
Host do domu, bůh do domu.
Hrnec kotel kárá, černí jsou oba.

CH

Chceš-li přítele ztratit, půjč mu peníze.
Chybami se člověk učí.
Chytrému napověz, hloupého trkni.

I

I mistr (tesař) se utne.
I slepé kuře najde zrnko.

J

Jablko nepadá daleko od stromu.
Jak se do lesa volá, tak se z lesa ozývá.
Jak si kdo ustele, tak si také lehne.
Jak soudíš jiné, tak oni budou soudit tebe.
Jak ty ke mě, tak já k tobě.
Jaká matka, taká Katka.
Jaký otec, takový syn.
Jaký pán, takový krám.
Jeden za osmnáct a druhý bez dvou za dvacet.
Jedna vlaštovka jaro nedělá.
Jiný kraj, jiný mrav.

K

Kam čert nemůže, nastrčí bábu.
Kápe nedělá mnicha.
Každá liška svůj ocas chválí.
Každá mince má dvě strany.
Každý by si měl zamést před vlastním prahem.

Každý člověk má svou cenu.
Každý je strůjcem svého štěstí.
Každý si hrabe na vlastním písečku.
Každý začátek je těžký.
Kde je kouř, tam je také oheň.
Kde je vůle, tam je cesta.
Kdo do tebe kamenem, ty do něj chlebem.
Kdo dřív přijde, ten dřív mele.

Darovanému koniowi nie zagląda się w zęby.
Dzieło chwali mistrza.
Do trzech razy sztuka.
Dobra rada lepsza od złota.
Dobry towar sam się chwali.
Przyjdzie pora, znajdzie się rada.
Nikt nie jest prorokiem we własnym kraju.
Nosił wilk razy kilka, ponieśli i wilka.
Duch ochoczy, ale ciało mdłe.
Dziesięć razy mierz, a raz utnij.

Przyganiał kociół garnkowi.
Głód jest najlepszym kucharzem.
Broda mądrym nie czyni.
Głową muru nie przebijesz.
Głupi ma zawsze szczęście.
Głupi sam się ze skóry złupi.
Gniew jest złym doradcą.
Gość w dom - Bóg w dom.
Przyganiał kociół garnkowi.

Chcesz stracić przyjaciela, pożycz mu pieniądze.
Człowiek uczy się na błędach.
Mądrej głowie dość dwie słowie.

Koń ma cztery nogi i też się potknie.
Trafiło się jak ślepej kurze ziarno.

Niedaleko pada jabłko od jabłoni.
Jak Kuba Bogu, tak Bóg Kubie.
Jak sobie pościelesz, tak się wyśpisz.
Jaką miarką mierzysz, taką ci odmierzą.
Jak ty komu, tak on tobie.
Jaka matka, taka córka.
Jaki ojciec, taki syn.
Jaki pan, taki kram.
Wart Pac pałaca, a pałac Paca.
Jedna jaskółka wiosny nie czyni.
Co kraj, to obyczaj.

Gdzie diabeł nie może, tam babę pośle.
Kaptur nie czyni mnicha.
Každá pliszka swój ogon chwali.
Každý medal ma dwie strony.
Každý powinien pozamiatać przed własnym progiem.
Každego można kupić.
Každý jest kowalem swego losu.
Každý sobie rzepkę skrobie.
Początki zawsze są trudne.
Gdzie jest dym, musi też być ogień.
Dla chcącego nic trudnego.
Kto w ciebie kamieniem, ty w niego chlebem.
Kto pierwszy, ten lepszy.

Kdo hledá, najde.
Kdo chce psa bít, hůl si vždy najde.
Kdo chce s vlky být, musí s nimi být.

Kdo je zvědavý, bude brzo starý.
Kdo jinému jámu kopá sám do ní padá.
Kdo maže, ten jede.
Kdo mlčí, souhlasí.
Kdo nepracuje, ať nejí.
Kdo nic nedělá, nic nepokazí.
Kdo platí, ten poroučí.
Kdo po tobě kamenem, ty po něm chlebem.
Kdo pozdě chodí, sám sobě škodí.
Kdo rychle dává, dvakrát dává.
Kdo s čím zachází, s tím také schází.
Kdo se jednou spálil, podruhé si dá pozor.
Kdo se moc ptá, moc se doví.
Kdo se směje naposled, ten se směje nejlépe.
Kdo seje vítr, sklízí bouři.
Kdo spí, nehřeší.
Kdo zalže jednou, zalže i podruhé.
Když kocour není doma, myši mají pré.
Když mluví zbraně, mlčí múzy.
Když nejde hora k Mohamedovi, musí Mohamed k hoře.

Když ptáčka lapají, pěkně mu zpívají.

Když se dva perou, třetí se směje.
Když se chce, tak to jde.
Když se kácí les, létají třísky.
Když se řekne A, musí se říct také B.
Koho chleba jíš, toho píseň zpívej.
Kolik jazyků umíš, tolikrát si člověkem.
Konec dobrý, všechno dobré.
Konec korunuje dílo.
Konkurence nespí.
Kovářova kobyla chodí bosa.
Krása pomine, ctnost přetrvá.
Kráva zapomněla, že byla teletem.
Krev není voda.
Krůpěj i kámen prorazí.
Krysy opouštějí potápějící se loď.
Kuj železo, dokud je žhavé.
Kuře chce být moudřejší než slepice.

L

Láska je slepá.
Láska prochází žaludkem.
Láska se nedá vynutit.
Lehce nabyt, lehce pozbyl.
Lepší hrst jistoty než pytel naděje.
Lepší hrůzný konec než hrůza bez konce.
Lepší je chorobám předcházet než je léčit.
Lepší pozdě než nikdy.
Lepší vrabec v hrsti než holub na střeše.
Levice neví, co dělá pravice.
Lež má krátké nohy.
Líná huba holé neštěstí.

Kto szuka, ten znajdzie
Kto chce psa bić, kij znajdzie.
Jeśli wejdiesz między wrony, musisz krakać tak jak one.
Ciekawość to pierwszy stopień do piekła.
Kto pod kim dołki kopie, ten sam w nie wpada.
Kto smaruje, ten jedzie.
Milczenie oznacza zgodę.
Kto nie pracuje, ten nie je.
Ten się nie myli, kto nic nie robi.
Kto płaci, ten wymaga.
Kto w ciebie kamieniem, ty w niego chlebem.
Kto późno przychodzi, sam sobie szkodzi.
Dwa razy daje, kto prędko daje.
Kto mieczem wojuje, ten od miecza ginie.
Kto raz się sparzy, na zimne dmucha.
Ciekawość to pierwszy stopień do piekła.
Ten się śmieje, kto się śmieje ostatni.
Kto sieje wiatr, zbiera burzę.
Kto śpi, ten nie grzeszy.
Kto raz potrafi zdradzić, potrafi i drugi.
Gdy kota nie ma w domu, myszy harczą.
Podczas wojny milczą prawa.

Nie przyszła góra do Mahometa, przyszedł Mahomet do góry
Ryby zwykle łowią sieciami, a ludzi pięknymi słówkami.
Gdzie dwóch się bije, tam trzeci korzysta.
Chcieć to móc.
Gdzie drwa rąbią, tam wióry lecą.
Jeśli powiedziało się A, trzeba powiedzieć B.
Czyj chleb jem, tego piosenkę śpiewam.
Ile języków znasz, tyle razy jesteś człowiekiem.
Wszystko dobre, co się dobrze kończy.
Koniec wieńczy dzieło.
Konkurencja nie śpi.
Szewc bez butów chodzi.
Uroda przemija, cnota zostaje.
Zapomniał wół, jak cielęciami był.
Krew nie woda.
Kropla draży skałę.
Szczury pierwsze uciekają z tonącego okrętu.
Kuj żelazo, póki gorące.
Jajko chce być mądrzejsze od kury.

Miłość jest ślepa.
Przez żołądek do serca.
Miłości nie można kupić.
Łatwo przyszło, łatwo poszło.
Lepszy wróbel w garści niż gołąb na dachu.
Lepszy straszny koniec niż strach bez końca.
Lepiej zapobiegać niż leczyć.
Lepiej późno niż wcale.
Lepszy wróbel w garści niż gołąb na dachu.
Nie wie lewica, co robi prawica.
Kłamstwo ma krótkie nogi.
Kto pyta, nie błądzi.

M

Malé děti, malé starosti, velké děti, velké starosti.

Méně je někdy více.

Mezi slepými i jednooký králem.

Miluj bližního svého jako sebe samého.

Mluví stříbro, mlčí zlato.

Mnoho kuchařů přesolilo polévku.

Mnoho zrn dělá hromadu.

Moudřejší ustoupí.

Můj dům – můj hrad.

My o vlku a vlk za humny.

Mýlit se je lidské.

N

Na hrubý pytel, hrubá záplata.

Na jazyku med, a v srdci jed.

Na každého jednou dojde.

Na každém šprochu pravdy trochu.

Na každý hrnec se najde poklička.

Nadarmo plakati nad rozlitým mlékem.

Navrch huj, vespod fuj.

Nech to koňovi, ten má větší hlavu.

Nechval dne před večerem.

Nejdřív práce, potom zábava.

Nejen chlebem živ je člověk.

Ne lze sloužit dvěma pánům.

Nemluv o provaze v oběšencově domě.

Není dýmu bez ohně.

Není na světě člověk ten, aby se zavděčil lidem všem.

Není nic zadarmo.

Není růže bez trní.

Není všechno zlato, co se třpytí.

Nepodřezávej si pod sebou větev.

Nerozdělujme kůži medvěda, který ještě běhá po lese.

Neříkej hop, dokud nepřeskočíš.

Nestrkej prstu, kde se dveře svírají.

Nesud' knihu podle obalu.

Neštěstí nechodí nikdy samo.

Neštěstí nechodí po horách, ale po lidech.

Neštěstí ve hře, štěstí v lásce.

Nevstoupíš dvakrát do téže řeky.

Neznalost zákona neomlouvá.

Nic netrvá věčně.

Nikdo není nenahraditelný.

Nikdy není tak zle, aby nemohlo být ještě hůř.

Nikdy neříkej nikdy.

Nouze naučila Dalibora housti.

Nové koště dobře mete.

O

O mrtvých jen dobře.

Odvážnému štěstí přeje.

Oko za oko, zub za zub.

Opatrnosti není nikdy nazbyt.

Osel oslu nejpěknější.

Małe dzieci, małe problemy, duże dzieci, duże problemy.

Mniej znaczy więcej.

Na bezrybiu i rak ryba.

Kochaj bliźniego swego jak siebie samego.

Mowa jest strebrem, milczenie złotem.

Gdzie kucharek sześć, tam nie ma co jeść.

Ziarno do ziarnka, a zbierze się miarka.

Mądrzejszy ustąpi.

Wolność Tomku w swoim domku.

O wilku mowa, a wilk tu.

Mylić się jest rzeczą ludzką.

Jak Kuba Bogu, tak Bóg Kubie.

W gębie miód, a w sercu lód.

Przyjdzie kryska na matyska.

W każdej plotce jest ziarenko prawdy.

Každý garnek znajdzie swoją pokrywkę.

Nie ma sensu płakać nad rozlanym mlekiem.

Nie wszystko złoto, co się świeci.

Koń ma większy łeb, niech się martwi.

Nie chwal dnia przed zachodem słońca.

Najpierw praca, potem zabawa.

Nie samym chlebem człowiek żyje.

Nie można służyć dwóm panom.

W domu wisielca nie mówi się o sznurze.

Nie ma dymu bez ognia.

Jeszcze się taki nie urodził, co by wszystkim dogodził.

Nie ma nic za darmo.

Nie ma róży bez kolców.

Nie wszystko złoto, co się świeci.

Nie podcinaj gałęzi, na której siedzisz.

Nie wolno dzielić skóry na niedźwiedziu.

Nie mów hop, dopóki nie przeskoczysz.

Nie kładź palca między drzwí.

Nie oceniaj książki po okładce.

Nieszczęścia chodzą parami.

Nieszczęścia chodzą po ludziach.

Kto nie ma szczęścia w kartach, ma szczęście w miłości.

Nie wchodzi się dwa razy do tej samej rzeki.

Nieznajomość prawa nie usprawiedliwia.

Nic nie trwa wiecznie.

Nie ma ludzi niezastąpionych.

Nigdy nie jest tak źle, aby nie mogło być jeszcze gorzej.

Nigdy nie mów nigdy.

Potrzeba matką wynalazku.

Nowa miotła dobrze zamiata.

O zmarłych dobrze albo wcale.

Do odważnych świat należy.

Oko za oko, ząb za ząb.

Ostrożności nigdy za wiele.

Głupi znajdzie głupszego, który go pochwali.

P

Panská láska po zajících skáče.
Papír snese všechno.
Pečení holubi nelétají do huby.
Peníze kazí charakter.
Peníze nejsou všechno.
Peníze nesmrdí.
Peníze vládnou světem.
Pes, který štěká, nekouše.
Plné břicho se nerado učí.
Po bitvě je každý generálem.
Pod svícnem bývá největší tma.
Pomsta je sladká.
Pořádek je půl života.
Pořádek musí být.
Poslední budou první.
Pospíchej pomalu.
Potmě je každá kráva černá.
Potrefená husa se vždycky ozve.
Povahu člověka nezměníš.
Práce kvapná málo platná.
Práce neuteče, nemá nožičky.
Práce šlechtí člověka.
Prázdný sud nejvíce duní.
Pro stromy nevidí les.
Proti gustu žádný dišputát.
Proti věku není lék.
Protiklady se přitahují.
První krok bývá nejtěžší.
Přání je otcem myšlenky.
Příležitost dělá zloděje.
Přílišná horlivost škodí.
Pýcha předchází pád.

R

Raději dříve než později.
Ranní ptáče dál doskáče.
Ráno je moudřejší večera.
Risk je zisk.
Rovný rovného si hledá.
Ruka ruku myje.
Ryba a host na třetí den smrdí.
Ryba smrdí od hlavy.

S

S jídlem roste chuť.
S poctivostí nejdál dojdeš.
Seď v koutě, najdou tě.
Sejde z očí, sejde z myslí.
Sliby se slibují, blázni se radují.
Sluší-li mlčení moudrým, tím spíš pak sluší hloupým.
Smích je nejlepší lék.
Srdci neporučíš.
Stará láska nerezaví.
Starého psa novým kouskům nenaučíš.
Stokrát opakovaná lež se stává pravdou.
Strach má velké oči.
Svět je malý.
Sytý hladovému nevěří.

Łaska pańska na pstrym koniu jeździ.
Papier przyjmie wszystko.
Pieczone gołabki nie lecą same do gąbki.
Pieniądze psują ludzi.
Pieniądze to nie wszystko.
Pieniądze nie śmierdzą.
Pieniądz rządzi światem.
Pies, który dużo szczeka, nie gryzie.
Pełny brzuch nie uczy się chętnie.
Po bitwie każdy jest generałem.
Najciemniej bywa pod latarnią.
Zemsta jest słodka.
Porządek duszą wszystkiego.
Porządek musi być.
Ostatni będą pierwszymi.
Spiesz się powoli.
W nocy wszystkie koty są szare.
Uderz w stół, a nożyce się odezwą.
Ciągnie wilka do lasu.
Co nagle, to po diable.
Robota nie zając, nie ucieknie.
Praca uszlachetnia.
Mądry głupiego nie przegada.
Drzewa zasłaniają mu las.
O gustach się nie dyskutuje.
Na starość nie ma lekarstwa.
Przeciwnictwa się przyciągają.
Pierwszy krok bywa najtrudniejszy.
Potrzeba matką wynalazku.
Okazja czyni złodzieja.
Nadgorliwość jest gorsza od faszyzmu.
Pycha przed upadkiem chodzi.

Lepiej wcześniej niż później.
Kto rano wstaje, temu Pan Bóg daje.
Ranek mądrzejszy od wieczora.
Kto nie ryzykuje, ten zysku nie widzi.
Swój swego pozna./Ciągnie swój do swego.
Ręka rękę myje.
Ryba i gość trzeciego dnia śmierdzą.
Ryba psuje się od głowy.

Apetyt rośnie w miarę jedzenia.
Uczciwością najwięcej osiągniesz.
Siedź w kącie - znajdą cię.
Co z oczu, to z serca.
Obiecanki cacanki, a głupiemu radość.
Głupi, kiedy milczy, za mądrego ujdzie.
Śmiech jest najlepszym lekarstwem.
Serce nie sługa.
Stara miłość nie rdzewieje.
Starego psa nowych sztuczek nie nauczysz.
Kłamstwo powtarzane sto razy staje się prawdą.
Strach ma wielkie oczy.
Świat jest mały.
Syty głodnego nie zrozumie.

Š

Šaty dělají člověka.
Ševče, drž se svého kopyta.
Škoda krásy, kde rozumu není.

Jak cię widzą, tak cię piszą.
Szewcze, pilnuj swojego kopyta.
Rozumu Bóg do urody nie przywiązał.

T

Tak dlouho se chodí se džbánem pro vodu, až se ucho utrhne.
Tichá voda břehy mele.
To se lehko řekne, ale těžko udělá.
Tonoucí se stébla chytá.
Trpělivost přináší růže.
Trpělivost růže přináší.

Dopóty dzban wodę nosi, dopóki mu się ucho nie urwie.
Cicha woda brzegi rwie.
Łatwo powiedzieć, trudniej zrobić.
Tonący brzytwy się chwyta.
Kropla draży skałę.
Cierpliwość popłaca.

U

Účel světí prostředky.
Urozenost zavazuje.
Úspěch má mnoho otců.

Cel uświęca środki.
Pochodzenie zobowiązuje.
Sukces ma wielu ojców.

V

V nouzi poznáš přítele.
Ve zdravém těle zdravý duch.
Veselá mysl půl zdraví.
Víc hlav - víc rozumu.
Víc hlav víc ví.
Víno a rozum nejdou dohromady.
Víra hory přenáší.
Vrána vráně oči nevyklove.
Všeho moc škodí.
Všeho s mírou.
Všechna sláva polní tráva.
Všechno chce svůj čas.
Všechno zlé je k něčemu dobré.
Všechny cesty vedou do Říma.
Všude dobře, doma nejlíp.
Výjimka potvrzuje pravidlo.

Prawdziwych przyjaciół poznaje się w biedzie.
W zdrowym ciele zdrowy duch.
Śmiech to zdrowie.
Co dwie głowy, to nie jedna.
Co dwie głowy, to nie jedna.
Od wódki rozum krótki.
Wiara przenosi góry.
Kruk krukowi oka nie wykole.
Co za dużo, to niezdrowo.
Wszystkiego z umiarem.
Sława szybko przemija.
Wszystko w swoim czasie.
Nie ma tego złego, co by na dobre nie wyszło.
Wszystkie drogi prowadzą do Rzymu.
Wszędzie dobrze, ale w domu najlepiej.
Wyjątek potwierdza regułę.

Z

Z prázdného si nenaleje ani Šalamoun.
Za blbost se platí.
Zadarmo ani kuře nehrabe.
Zapovězené ovoce nejlíp chutná.
Zdání klame.
Zdi mají uši.
Zítra je taky den.
Zrnko po zrnku kuřátko naplní svoje volátko.
Zvyk je železná košile.

Z pustego i Salomon nie naleje.
Za głupotę trzeba płacić.
Za darmo nawet kura nie gdacze.
Zakazany owoc smakuje najlepiej.
Pozory mylą.
Ściany mają uszy.
Jutro też jest dzień.
Ziarnko do ziarnka, a zbierze się miarka.
Przyzwyczajenie jest drugą naturą.

Ž

Žádný učený z nebe nespádl.
Ženské srdce je nestálé.

Nikt nie urodził się geniuszem.
Kobieta zmienną jest.